

MASOFAVIY TA'LIMNING YUTUQ VA KAMCHILIKLARINI PEDAGOGIK TAHLILI

Turg'unova Muhlisa Isroil qizi FarDU talabasi

Xoldorova Zuhraxon Murot qizi FarDU talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada, masofaviy ta'lim haqida tushuncha berilib va bu ta'lim shaklining afzallik va kamchilik tomonlari pedagogik jihatdan tahlil qilingan, shuningdek, yurtimizda bu ta'lim shaklining o'rni qay darajada ekanligi hamda, talaba-yoshlarning bu ta'lim shakli haqida o'z fikr- mulohazalari pedagogik jihatdan tahlil qilinib keng yoritib berilgan.

Annotation: In this article, an understanding of distance education is given and the advantages and disadvantages of this form of education are analyzed pedagogically, as well as the extent to which the role of this form of education is in our country, and the feedback of students about this form of education is widely analyzed and covered in pedagogical terms.

Аннотация: В данной статье дается представление о дистанционном обучении и педагогически анализируются достоинства и недостатки данной формы образования, а также подробно освещается роль этой формы образования в нашей стране, а также собственное мнение студентов об этой форме образования.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, onlayn ta'lim, texnologiya, innavatsiya, zamonaviy texnika, internet tarmog'i, masofaviy ta'lim tendentsiyalari, milliy ta'lim, normativ- huquqiy hujjatlar.

Key words: distance education, online education, technology, innavation, modern technology, internet network, trends in Distance Education, National Education, regulatory legal acts.

Ключевые слова: дистанционное обучение, онлайн - обучение, технологии, инновации, современные технологии, сеть Интернет, тенденции дистанционного обучения, национальное образование, нормативные акты.

Mamlakatimiz ta'lim tizimida sezilarli o'zgarishlar ro'y berayotgan bugungi kunda, turli ta'lim, shakllari ayniqsa, masofadan o'qitish keng qo'llanilayotganligi ham albatta quvonchli hol. Zamonaviy bilimlarga keng yo'l ochish, ta'lim tizimini

takomillashtirishda yangi axbarot texnologiyalardan unumli foydalanish bugungi kunning talabiga aylandi desak, mubolog'a bo'lmaydi. So'nggi yillarda yurtimizda milliy ta'lim sohasida yangi islohatlar boshlandi. Respublikamizda milliy ta'lim tizimini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish muammosiga tizimli innavatsion yondashishga qaratilgan normativ- huquqiy hujjatlar ishlab chiqilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PD- 3775-sonli " Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlarini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora –tadbirlar to'g'risida" gi farmoni yurtimizning ta'lim sohasidagi tub o'zgarishlarning huquqiy asoslari markaziga aylangan. Mamlakatimizda 2019 yilning oktabridan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi qabul qilindi. Unda oliy ta'lim muassasalarida o'quv –jarayonini bosqichma- bosqich kredit- modul tizimiga o'tkazish ahamiyatli yangilik bo'ldi. Yurtimizda bo'lib o'tgan pandemeya sharotida butun ta'lim tizimini, shu jumladan, nafaqat oliy ta'limni, balki o'rta maktabni va hatto maktabgacha ta'limni zudlik bilan qayta tashkil etish kerak edi. Yurtimizda oliy ta'lim muassasalarida o'quv jaroyonini uzluksizligini ta'minlash hamda talabalarning bilim olish faoliyatini masofadan turib metodik qo'llab- quvvatlash maqsadida 2020 yil 1 apreldan masofaviy ta'lim platformalari ishga tushirildi. Bunday platformalar, avvalambor, imkoniyati bor talabalarga mutlaqo yangi formatdagi, ya'ni virtual muhitda talabalar va o'qituvchi auditoriyasini shakllantirish orqali o'quv jaroyonini tashkil etish imkoniyatini berdi.

Masofaviy ta'lim – bu o'qituvchi va o'quvchi yoki talaba jismonan turli joylarda bo'lgan masofaviy o'qitish usuli. O'quv materialining asosiy qismini turli texnologiyalardan foydalangan holda yetkazib berish deb ham yuritiladi. Bu ta'lim shaklida insonning mustaqil fikrlash, holatni baholash, xulosa va bashorat qilish qobiliyatlarini rivojlanadi. Ko'pchilik talaba va o'quvchilar masofaviy ta'limni tanlashdan qo'rqishadi, chunki ular bu ta'lim shakli haqida ko'p ma'lumotga ega emaslar. Bu ta'lim shakli shuningdek, elektron ta'lim va onlayn ta'lim deb ham atalib, bu ta'limning asosiy elementlari o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida o'qitish paytida jismoniy ajratish hisoblanadi va talaba- o'qituvchi, talaba- talaba muloqotini yengillashtirish uchun turli xil texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Masofaviy o'qitish an'anaviy

ravishda odatiy bo'lmagan talabalarga, masalan, doimiy ishchilar, harbiy hizmatchilar yoki uzoq ma'ruzalarda qatnasha olmaydigan chekka hududlardagi shaxslarga qaratilgan. Bu ta'lim shaklining qanday afzallik va kamchilik tomonlari bor? Bu ta'lim shaklining yutuq va kamchilik jihatlarini pedagogik jihatdan tahlil qiladigan bo'sak, masofaviy ta'limning afzallik tomonlari shulardan iboratki;

-istalgan vaqtda o'qish imkoniyati ya'ni masofadan o'qiyotgan talaba mustaqil ravishda semestr davomida materialni o'rganishga qachon va qancha vaqt ajratishi to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin;

-o'z tempingiz bo'yicha o'rganish qobilyati ya'ni masofadan tahsil olayotganlar boshqa o'quvchilaridan ortda qolishidan xavotirlanishlariga hojat yo'q, ular har doim murakkabroq masalalarni o'rganishga qaytishlari, bir necha bor video darslarni tomosha qilishlari mumkin bo'ladi. Eng asosiysi- oraliq va yakuniy attestatsiyalaridan muvaffaqiyatli o'tish;

-ta'limning yuqori natijalari ya'ni amerikalik olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, masofaviy o'qitish natijalari an'anaviy ta'lim shakllarining natijalaridan kam emas hatto ustun ham emas. Masofaviy ta'limda talaba ko'pgina o'quv materiallarini mustaqil ravishda o'rganadi. Bu o'tilgan mavzularni yodlash va tushunishni yaxshilaydi. Va darhol bilimlarni amalda, ishda qo'llash qobilyati uni mustahkamlashga yordam beradi;

-agar talaba o'zini intiluvchan hisoblasa, masofaviy ta'limning eng katta foydasi shundaki, ayrim darslar guruh bo'lib, o'tiladi. Guruhda ba'zi o'quvchilar tezroq, ayrimlari esa sekin tushunadilar. Bu jihatdan esa masofaviy ta'lim olish usuli samaraliroq;

Ushbu ta'lim shaklining kamchilik tomonlari esa:

-masofaviy ta'lim muloqot qobilyatini rivojlantirish uchun mos emas ya'ni masofaviy o'qitish sharoitida talabalarining bir- birlari va o'qituvchilar bilan shaxsiy aloqalari juda kam, agar umuman bo'lmasa, shuning uchun ushbu mashg'ulot shakli muloqot qobilyatlarini, ishonchini, jamoada ishlash qobilyatlarini rivojlantirish uchun mos emas;

-amaliy bilimlarning yetishmasligi, ko'p sonli amaliy darslarni o'z ichiga olgan mutaxassisliklarni o'qitish masofadan turib qiyinlashadi. Hatto eng zamonaviy simulyatorlar ham kelajakdagi shifokorlar yoki o'qituvchilar uchun "jonli" amaliyotni alishtirmaydi;

-foydalanuvchini identifikatsiya qilish muammosi ya'ni hozircha talabanning imtihonlardan yoki testlardan halol va mustaqil ravishda o'tganligini kuzatib borishning eng samarali usuli bu videokuzatuvdir, bu har doim ham mumkin emas. Shu sababli, yakuniy sertifikatlash uchun talabalar shaxsan universitetga yoki uning filiallariga kelishlari kerak.

-kompyuter savodxonlogining yetishmasligi, Rossiyada masofaviy ta'limga alohida ehtiyoj chekka hududlarda paydo bo'ladi, ammo, tashqi ko'rinishda, o'qishni istagan har bir kishi internetga ulangan kompyuterga ega emas.

Tarmoqdan ayrilish. Onlayn bilim olishning eng katta dushmani bu internet tarmoqlarning sekin ishlashi yoki aloqa uzilib qolishi. Bu vaziyatda talabanning ta'lim olishiga bo'lgan intilishi so'nishi yoki asabiylashishiga olib keladi.

Masofaviy o'qitish tizimi quyidagi vazifalarni bajarish va shu maqsadlarga erishish uchun ishlatiladi:

1. Ta'lim jarayonini boshqarishni avtomatlashtirish va markalashtirish.
2. Talabalarning ularga kirish imkoniyatini ta'minlash uchun o'quv materiallarini joylashtirish.
3. Masofaviy o'qitish texnologiyalari standartlarining dolzarbligini saqlash.
4. O'quv materiallarini qayta ishlatilishini ta'minlash, ta'lim mazmunini shaxsiylashtirish.
5. Ta'lim jaroyoni ishtirokchilari o'rtasida o'zaro hamkorlik qilish imkoniyatlari va vositalarini kengaytirish.

Biz talaba yoshlar qay bir yo'sinda ta'lim olishimizdan qat'iy nazar, bularning bari bizning mukammal bilim olishimizga ko'maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Andreev A.A. Masofaviy ta'linga kirish: o'quv qo'llanma...-M.:WU, 1997.
2. Zaychenko T.P. Masofaviy o'qitish asoslari: nazariy va amaliy asos: -SPb.: RSPU nashriyoti im. A. I. Gertsen, 2004. - 167p.
3. Ivanchenko D.A. Masofaviy o'qitishning tizim tahlili: monografiya.-M.: Soyuz, 2005.-192p.
4. Masofaviy ta'limning afzalliklari va kamchiliklari // Ta'lim: muvaffaqiyatga erishish yo'li. – Ufa, 2010- yil.
5. N. Duseinov, B.Ahmedov, “Masofaviy ta'lim tizimi “ ilmiy maqola, researchgate.net, 2021.
6. S. Qo'chqorova, A. Norbekov “Masofaviy ta'lim texnologiyasi”, ma'ruza matni, Navoiy, 2020.
7. Z. F. Sharopova “Ta'lim texnologiyalari”, “Navro'z”, Toshkent, 2019.
8. Xutorskoy A. V. Masofaviy pedagogikaning ilmiy va amaliy shartlari //-2001.-S.30-35.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PD-3775- sonli farmoni.
- 10.Ахмедов, А., Эгамбердиев, А., & Сотволдиева, О. (2022). The role of pedagogical technologies in improving the quality of education. *Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы*, 1(1), 59-60.
- 11.Yusufovich, A. A., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(6), 1157-1161.
- 12.Yusufovich, A. A. (2020). ISSUES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE, WHICH IS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 8(7).

13. Yusufovich, A. A. (2022). Developing the communicative competence of future teachers is an effective measurement for self-organization. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(1), 302-304.
14. Yusufovich, A. A. (2022). BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KREATIV KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 10(10), 224-227.
15. Yusufovich, A. A., & Maxliyo, H. (2022). BO 'LAJAK O 'QITUVCHILARDA PEDAGOGIK MULOQOT ASOSIDA MUOMALA MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(9), 150-157.
16. Yusufovich, A. A. (2022). DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE PSYCHOLOGISTS IS THE MOST IMPORTANT CONDITION FOR INCREASING THE QUALITY OF EDUCATION. *Science and Innovation*, 1(1), 572-586.
17. Yusufovich, A. A., & O'G'Li, E. O. A. (2022). BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOIK ASOSLARI. *Science and innovation*, 1(B3), 40-46.
18. Ахмедов, А. Ю. (2020). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ КАСБИЙ-ПЕДАГОГИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИНГ АЖРАЛМАС ҚИСМИ БЎЛГАН КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, (SI-2№ 8).
19. Axmedov, A., & Egamberdiev, O. (2022). БЎЛАЖАК ИНГЛИЗ ТИЛИ ФАНИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ. *Science and innovation*, 1(B4), 132-135.

20. Ахмедов, А. Ю. (2020). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ЖИХАТЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, (4), 778-781.
21. Alisher o'g'li, E. O. (2022). О 'ЗБЕКИСТОНДА МАДАНИЯТ ВА SAN'AT TARIXI MASALALARI. *Journal of new century innovations*, 14(3), 33-36.
22. Alisher o'g'li, E. O. (2022). О'QUVCHILARNI TANQIDIY FIKRLASHGA O'RGATISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. *Journal of new century innovations*, 4(1), 52-59.
23. Alisher o'g'li, Y. O. (2022). IJTIMOIIY MUHITNING SHAXS RIVOJLANISHIGA TA'SIRI. *PEDAGOGS jurnali*, 18(1), 220-225.
24. Tojimatov, J., & Egamberdiyev, O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON.
25. Egamberdiyev, O., Kholdarova, Z., & Khusanova, M. (2022). THE ORDER OF THE APPEARANCE OF THE PEOPLE'S DIPLOMACY OF THE GREAT SILK ROAD COUNTRIES.
26. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). NEED TO FORM CREATIVE COMPETENCE IN EDUCATORS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 162-165.
27. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 166-169.
28. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). DIFFERENT APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S SPEECH. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 158-161.
29. Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 63-65.